

Leidinggeven aan instructiespecialisten

Instrueren en toekomstgericht onderwijs

THEMA

Toekomstgericht onderwijs

De ontwikkelingen van de 21e eeuw vragen veel van de school. Om goed op die ontwikkelingen in te spelen, is behalve de rol van de schoolleider, de rol van het gehele team cruciaal.

De schoolleider zorgt ervoor dat het team beschikt over de vaardigheden die nodig zijn om leerlingen succesvol te laten leren.¹ De teamleden scheppen de condities waaronder de leerlingen optimaal kunnen leren, zodat de intrinsieke motivatie van leerlingen om te leren en zich te ontwikkelen tot uiting komt.²

LEERLINGGESTUURD ONDERWIJS

In de 'les van de toekomst' wordt veel meer dan nu een beroep gedaan op het eigenaarschap van leerlingen en het vermogen van de leerling om zijn eigen leerproces te sturen. 'Een leven lang leren' en de '21e-eeuwse vaardigheden' spelen hierin een sleutelrol.

We spreken dan van leerlinggestuurd onderwijs en laten zien hoe waardevol het directe-instructie-model (nog steeds) is, toegepast in een eigentijdse, inspirerende variant.

DE ROL VAN DE SCHOOLLEIDER

Als schoolleider geeft u invulling, vorm en sturing aan toekomstgericht onderwijs. In deze leergang leert u hoe u de reflectieve dialoog kunt toepassen om een onderzoekende houding van leerkrachten te stimuleren en zo invulling te geven aan een lerende organisatie die continu werkt aan een hoge kwaliteit van het onderwijs en lessen ontwikkelt die kinderen voorbereiden op hun toekomst.

VOOR WIE IS DEZE LEERGANG BEDOELD?

Schoolleiders, leerkrachtcoaches en intern begeleiders. Deelnemers van deze leergang hebben:

- een coachende rol met betrekking tot het instructiegedrag van leerkrachten;
- de gelegenheid om binnen de eigen organisatie twee lesobservaties en nagesprekken te voeren;
- de gelegenheid om binnen de eigen organisatie een professionele leergemeenschap (PLG) te leiden.

¹ Education at a Glance: OECD Indicators (2016)

² Bors, G. & Stevens L., (2010). De gemotiveerde leerling. Antwerpen: Garant Uitgevers.

Visie op toekomstgericht onderwijs

Het nieuwe Toezichtkader van de Onderwijsinspectie geeft ruimte voor een eigen visie op onderwijs. Een hoge kwaliteit van de dagelijkse lessen is daarbij essentieel omdat in de les visie, uitgangspunten en inzichten rondom toekomstgericht onderwijs worden omgezet in handelen.

Kunt u antwoord geven op de volgende vragen?

Dan kunt u valide uitspraken doen over de mate waarin de lessen uw visie op het onderwijs voor de 21e eeuw ondersteunen!

- Is de leerkracht in staat om zinvolle, uitdagende en betekenisvolle leerdoelen te stellen?
- Is de leerkracht in staat om leerlingen steeds meer eigenaar te laten worden van hun eigen leerproces?
- Is de leerkracht in staat leerlingen te prikkelen kritisch (over zichzelf) na te denken?
- Is de leerkracht in staat leerlingen (leer)vraagstukken op een creatieve manier te laten benaderen en oplossen?
- Faciliteert de leerkracht het samenwerken van de leerlingen en het leren van elkaars kwaliteiten?
- Leert de leerkracht leerlingen hoe ze ethisch verantwoorde keuzes kunnen maken bij het vinden van een weg in het woud van informatie, opinies en dilemma's?

Om deze vragen te kunnen beantwoorden behandelen wij in onze colleges **recente wetenschappelijke inzichten rondom leerpsychologie, pedagogiek en didactiek**. Daarbij kijken we ook hoe maatschappij- en mensbeeldopvattingen uw visie op toekomstgericht onderwijs beïnvloeden.

U maakt kennis met de **reflectieve dialoog** (het dialogisch tweegesprek), die u inzet om het gesprek met uw leerkrachten te voeren over de gedroomde les. Leerkrachten behouden hun professionele autonomie en tegelijkertijd implementeert u uw visie op toekomstgericht onderwijs door een onderzoekende houding te stimuleren. De 'goed of fout'-vraag maakt plaats voor de effectiviteitsvraag en professionele gelijkwaardigheid.

U verwacht het van de leerlingen, maar heeft uw team ook een actieve leerhouding? En uzelf? Om een lerende, toekomstgerichte organisatie te creëren kunt u de onderzoekende houding van uw leerkrachten stimuleren.

Betrek uw team actief bij de vormgeving van toekomstgericht onderwijs en maak ze eigenaar van hun eigen leerproces. Dat kan door samen te reflecteren op wat een effectieve instructie inhoudt in relatie tot toekomstgericht onderwijs.

De **4 sleutels voor een effectieve les²** omvatten de essentie van het instructiegeven:

- 1 Stelt de leerkracht een scherp leerdoel in de les?
- 2 Volgt de leerkracht 'de kortste weg naar Rome'?
- 3 Stimuleert de leerkracht de actieve betrokkenheid van leerlingen?
- 4 Stemt de leerkracht af op verschillen?

Wie deze 4 sleutels omdraait, ontdekt dat leerlingen in kortere tijd meer leren én onthouden.

In de leergang gaat u met deze 4 sleutels aan de slag. We bespreken elke sleutel vanuit maatschappelijk, pedagogisch-didactisch en leerpsychologisch perspectief en zetten de verschillen tussen vroeger, nu en de toekomst op een rij. In de praktijktraining gaat u lessen op school observeren aan de hand van deze 4 sleutels om ze daarna met de leerkracht te bespreken in een reflectieve dialoog.

In de praktijkopdracht vertaalt u een zelfgekozen thema naar een e-learningcursus en gaat u met dit thema aan de slag om op uw eigen school een professionele leergemeenschap op te zetten. Op deze manier toetst u uw opgedane kennis in de praktijk en zet u die direct in bij het begeleiden van uw team naar een toekomstgerichte, lerende organisatie.

voor een effectieve les

Na het volgen van deze leergang kunt u:

- 1 uw eigen visie op leren voor de toekomst en het belang van effectief instructiegedrag hierbij verwoorden en onderbouwen met wetenschappelijke onderzoeksresultaten, maatschappelijke opvattingen en mensbeelden;
- 2 uw visie op toekomstgericht onderwijs vertalen naar aandachtspunten en accenten in het instructiegedrag en de rolneming van uw leerkrachten daarbij;
- 3 het instructiegedrag van uw leerkrachten observeren, evalueren en waarderen in relatie tot uw visie op toekomstgericht onderwijs;
- 4 de waardering van pedagogische en didactische vaardigheden plaatsen in de gesprekken-cyclus en de cao (start-, basis- en vakbekwaamheid);
- 5 zowel met individuele leerkrachten als met het gehele team een reflectieve dialoog voeren over de effectiviteit van de instructie in relatie tot uw visie op toekomstgericht en -bestendig onderwijs;
- 6 samen met uw teamleden gerichte onderzoeksvragen formuleren voor een PLG in het kader van noodzakelijke veranderingen rond effectieve instructie en deze helpen vertalen in een persoonlijke leervraag voor elke leerkracht;
- 7 uw visie en handelen bijstellen op basis van praktijkervaringen van uw team in een PLG en op basis van feedback op uw visie en rolneming tijdens de reflectieve dialoog;
- 8 in het kader van het nieuwe Toezichtkader van de Onderwijsinspectie concreet invulling geven aan de kwaliteitsstandaarden 'KA2: Kwaliteitscultuur' en 'KA3: Verantwoording en dialoog';
- 9 reflecteren op de effectiviteit van uw eigen professionele rol en identiteit bij het tot stand brengen van effectief, toekomstgericht en toekomstbestendig onderwijs en daarbij persoonlijke ontwikkelpunten formuleren.

LEERGANG: LEIDINGGEVEN AAN INSTRUCTIESPECIALISTEN

Instrueren in toekomstgericht onderwijs

Aan de slag in een
Professionele
Leergemeenschap
12 dagdelen

Praktijkopdrachten
& Reflectie

College 5
Leidinggeven PLG

Onderzoekende
houding team
stimuleren
6 dagdelen

College 2 / 3 / 4
Instructiegedrag

Praktische training
Lesobservaties en
reflectieve dialoog

Visieontwikkeling
toekomstgericht
onderwijs
2 dagdelen

College 1
Oriëntatie 4 sleutels

Teamworkshop
4 sleutels voor een
effectieve les

OPBOUW LEERGANG

ACTIVITEIT

Thema:

TOEKOMSTGERICHT ONDERWIJS

- ✓ Zelfevaluatie op kwaliteitsstandaarden en uw eigen professionele rol.
- ✓ Ontwikkel een onderzoekstraject voor het team en start een PLG.
- ✓ Leidinggeven aan een Professionele leergemeenschap.
- ✓ Verleden, heden en toekomst van instructiegeven en de 4 sleutels: 'de kortste weg naar Rome', actieve betrokkenheid en afstemming.
- ✓ Samen met de trainer observeert u lessen en voert u de reflectieve dialoog.
- ✓ Leren in en voor de 21e eeuw, instructiegedrag en de reflectieve dialoog.
- ✓ De trainer laat u en uw team tijdens deze workshop kennismaken met de 4 sleutels.

Studielast: 80 uur

TEAMWORKSHOP: De 4 sleutels voor een effectieve les

Studiebelasting: 1 dagdeel (4 uur)

De trainer geeft een workshop aan uw team over het belang van goede instructie als basis voor effectief, toekomstgericht onderwijs. De volgende vragen komen aan de orde:

1. Weet je wat je jouw leerlingen wilt leren?
2. Doe je dat op de meest effectieve manier?
3. Betrek je de leerlingen actief bij de les?
4. Houd je in de les rekening met de verschillende behoeften van je leerlingen?

In de workshop maakt het team kennis met de 4 sleutels. Het team bekijkt een video van een les en gaat die aan de hand van de Zelfreflectiekaart in tweetallen evalueren. Daarna bereiden de leerkrachten zelf een les voor met behulp van de Zelfreflectiekaart. De lesvoorbereidingen worden in groepjes besproken en het team krijgt praktische tips van de workshopleider.

COLLEGE 1: Leidinggeven aan instructiespecialisten

Studiebelasting: 1 dagdeel (4 uur)

In dit college bespreken we de achtergronden van de 4 sleutels. We bespreken de laatste wetenschappelijke inzichten rondom instructiegedrag en plaatsen deze in de maatschappelijke context van het leren in en voor de 21e eeuw:

- Bestaat er zoiets als een goede 21e-eeuwse les?
- Wat vraagt dit van de leerkracht?
- En hoe voert u als leidinggevende het gesprek over doelen, werkvormen, betrokkenheid en afstemming met uw leerkrachten?

In dit eerste college dagen we u uit met prikkelende vragen en besteden we ruim aandacht aan het voeren van een reflectieve dialoog naar aanleiding van lesobservaties. Dit oefenen we met concrete praktijkvoorbeelden.

Na de teamworkshop en college 1 bent u voldoende voorbereid om in de praktijk te gaan oefenen. Dit doet u op uw eigen school.

PRAKTIJKTRAINING: Lesobservatie en de reflectieve dialoog

Studiebelasting: 2 dagdelen (8 uur)

Tijdens de praktijktraining observeert u samen met de trainer een les bij een tweetal leerkrachten op basis van de 4 sleutelvragen. De trainer bereidt samen met u de reflectieve dialoog voor. In het gesprek met de 1e leerkracht neemt de trainer het voortouw (u mag de kunst afkijken) en het gesprek met de 2e leerkracht voert u zelf onder supervisie van de trainer. Zo leert u hoe u leerkrachten kunt ondersteunen bij het verhogen van de effectiviteit van hun lessen in relatie tot uw visie op toekomstgericht onderwijs.

COLLEGE 2: Instructie geven; verleden, heden en toekomst

Studiebelasting: 1 dagdeel (4 uur)

In dit college bespreken we de evolutie van het directe-instructiemodel. Wat zijn de verschillen tussen dit model in de jaren 60, de jaren 90, het huidige tijdperk en de toekomst? We gaan in op de ontwikkelingen die het model beïnvloeden, zoals ons veranderende mensbeeld en nieuwe opvattingen over de verhouding tussen lerenden en docerenden.

Vroeger was het model vooral een 'agenda' voor het handelen van de leerkracht, nu zien we het meer als leidraad voor het leerproces van de leerling. Was de vraag eerst: 'Hoe bevrage ik de voorkennis van mijn leerlingen?'; nu vragen we ons af: 'Hoe laat ik zien welke vragen de leerling zichzelf kan stellen om zijn voorkennis te activeren?'

Het accent verschuift van louter kennisoverdracht naar het leren van strategieën voor denken en leren. De rol van de leerkracht is zowel die van expert/inhoudsdeskundige als die van procesbegeleider en rolmodel voor onderzoekend leren.

COLLEGE 3: Het lesdoel (Sleutel 1) & 'De kortste weg naar Rome' (Sleutel 2)

Studiebelasting: 1 dagdeel (4 uur)

Sleutel 1: Lesdoel

- *Van Het reproduceren van kennis naar Een echt vraagstuk oplossen.*
- *Van Cognitieve doelen naar Een samenhangend geheel van doelen ten behoeve van kennisontwikkeling, persoonsvorming en maatschappelijke toerusting van leerlingen.*

Hoe stel je effectieve lesdoelen in een maatschappij waarin iedereen via het web is verbonden met informatie en met elkaar?

Sleutel 2: 'De kortste weg naar Rome'

- *Van Het voorschrijven van de te volgen stappen naar Het samen onderzoeken van 'de kortste weg naar Rome.'*

Hoe pak je dat vraagstuk nu effectief aan?

We laten zien hoe de fasen van het directe-instructiemodel gezien kunnen worden als een onderzoeksmodel. Wat wil je leren en welke stappen moet je daarvoor zetten? Welke leerfuncties zet je daarbij in?

De leerkracht is daarbij rolmodel voor onderzoekend leren en traint via het directe-instructiemodel de leerfuncties die een leerling nodig heeft voor een succesvol leerproces. De leerkracht leert de leerlingen om zichzelf vragen te stellen als:

- Wat weet ik hier al van?
- Hoe stel ik een goede hulpvraag en aan wie?
- Hoe kan ik controleren of ik iets goed heb begrepen?
- Hoe weet ik of mijn uitkomst klopt?
- Wat kan ik leren van de manier waarop mijn klasgenoten tot een oplossing zijn gekomen?
- Wat kan ik een volgende keer anders doen?

COLLEGE 4: Actieve betrokkenheid (Sleutel 3) & Afstemming (Sleutel 4)

Studiebelasting: 1 dagdeel (4 uur)

Sleutel 3: Actieve betrokkenheid

➤ *Van Passief consumeren naar Actief leren.*

Eigenaarschap, leerstijlen, motivatie en mindset: allemaal onderwerpen die ermee te maken hebben of een leerling wel of niet uit zichzelf gericht is op leren. Hoe draagt de leerkracht er zorg voor dat leerlingen 'geloof hebben en houden in eigen kunnen' en actief gericht zijn op leren?

Sleutel 4: Afstemming

➤ *Van Mee in het gareel naar Wat heb jij nodig om optimaal te leren en te presteren?*

We gaan in op de wijze waarop de leerkracht rekening houdt met de kenmerken van de leerlingen. We benadrukken dat ICT daarbij een middel is en niet als schijnoplossing voor maatwerk mag dienen. Maatwerk zit hem juist in de leerkracht die weet te differentiëren en zijn handelen aanpast aan de behoeften van de leerlingen. De leerkracht die verschillen in behoeften beargumenteerd kan vertalen naar verschillen in aanbod, instructie, verwerking en tempo tussen leerlingen, waar mogelijk en zinvol ondersteund met ICT.

COLLEGE 5: Leidinggeven aan een professionele leergemeenschap (PLG)

Studiebelasting: 1 dagdeel (4 uur)

“Leerlingen leren beter als ook hun leraren blijven leren. Als leraren niet geïsoleerd voor de klas staan, maar hun werkwijze en resultaten met elkaar delen en samen streven naar betere leerlingprestaties.”

Dufour & Fullan³

In dit laatste college lichten we de praktijkopdracht toe en gaan we in op hoe u de theorie kunt concretiseren naar een voor uw school relevant instructiethema. Mogelijke thema's zijn bijvoorbeeld:

- ICT in het onderwijs
- Gepersonaliseerd leren
- Leren in een betekenisvolle context
- Het stimuleren van creativiteit en kritisch denken
- Het directe-instructiemodel
- Coöperatief leren

U doet verslag van uw verdiepende studie in de vorm van een e-learningcursus voor uw leerkrachten. U ontvangt richtlijnen voor de uitwerking van een e-learningcursus en het formuleren van gerichte onderzoeksvragen voor een professionele leergemeenschap binnen de eigen school.

We gaan in op hoe u onderzoeksmatig kunt werken aan de onderzoeksvragen in een professionele leergemeenschap binnen de eigen school en met relevante samenwerkingspartners buiten de school.

³ *De vijf essenties van leidinggeven aan een PLG*, Bazalt Educatieve uitgaven, 2015.

PRAKTIJKOPDRACHT 1: Ontwikkeling onderzoekstraject voor het team

Studiebelasting: 6 dagdelen (24 uur)

U ontwikkelt een leer- en onderzoekstraject voor het team. U kiest een thema in relatie tot onderwijs in de 21e eeuw en werkt uw visie op leren in relatie tot dit thema uit in een e-learningcursus voor uw team. Hoe komt uw visie tot uitdrukking in een effectieve les volgens de vier sleutels?

U verzamelt literatuur en praktijkvoorbeelden / good practices en verwerkt een aantal richtlijnen in een e-learningcursus. Een instructiespecialist en een onderwijskundige ondersteunen u bij het voorbereiden, opzetten en uitwerken van de e-learningcursus. Als de cursus gereed is bieden wij u de mogelijkheid om de cursus op een onlinelerenplatform te publiceren zodat uw team de cursus ook daadwerkelijk kan volgen. De trainer informeert u over de mogelijkheden en kosten.

PRAKTIJKOPDRACHT 2: Start een PLG

Studiebelasting: 4 dagdelen (16 uur)

In de e-learningcursus formuleert u gerichte onderzoeksvragen in relatie tot uw thema. U ondersteunt uw leerkrachten bij het doorlopen van de cursus. Vervolgens begeleidt u uw leerkrachten bij het onderzoeksmatig werken aan de onderzoeksvragen in een professionele leergemeenschap.

Elke leerkracht werkt aan een concrete eigen onderzoeksvraag in de eigen groep. Zo ontstaat innovatie van binnenuit. Indien u hierbij begeleiding wenst, dan kunt u dit overleggen met de cursusleider.

PRAKTIJKOPDRACHT 3: Reflectie

Studiebelasting: 2 dagdelen (8 uur)

Ter afronding van de leergang maakt u een reflectieverslag waarin u een zelfevaluatie uitvoert op de kwaliteitsstandaarden 'Kwaliteitscultuur' en 'Verantwoording en dialoog' uit het nieuwe Toezichtkader en waarin u terugblijkt op uw eigen professionele rol als leidinggevende, coach of begeleider. U beantwoordt in het verslag de volgende vragen:

- In hoeverre bent u in staat een reflectieve dialoog te voeren met uw leerkrachten (individueel en in teamverband) aan de hand van de vier sleutels voor een effectieve les in relatie tot eigentijds, toekomstgericht en toekomstbestendig onderwijs?
- In hoeverre bent u in staat uw visie op toekomstgericht onderwijs uit te werken aan de hand van een concreet, voor uw school relevant thema in een e-learningcursus?
- In hoeverre bent u in staat om vorm en leiding te geven aan het stimuleren van innovatie van binnenuit door met uw team in een PLG te werken aan een aantal gerichte onderzoeksvragen?
- Welke conclusies kunt u naar aanleiding van dit opleidingstraject trekken over uw eigen professionele identiteit?
- Welke conclusies kunt u trekken over de kwaliteitsstandaarden 'KA2: Kwaliteitscultuur' en 'KA3: Verantwoording en dialoog' uit het nieuwe Toezichtkader van de Onderwijsinspectie?
- Welke ontwikkelingsvragen en acties heeft u voor uw school en voor uzelf geformuleerd naar aanleiding van dit opleidingstraject?

De beoordeling⁴ bestaat uit drie onderdelen:

- 1** In de **Praktijktraining 'Lesobservatie en de reflectieve dialoog'** wordt getoetst in hoeverre u in staat bent een reflectieve dialoog te voeren met uw leerkrachten (individueel en in teamverband) aan de hand van de vier sleutels voor een effectieve les in relatie tot eigentijds, toekomstgericht en toekomstbestendig onderwijs.
- 2** In **Praktijkopdracht 1 'Ontwikkelen van een onderzoekstraject'** wordt getoetst in hoeverre u in staat bent uw visie op toekomstgericht onderwijs uit te werken aan de hand van een concreet, voor uw school relevant thema. Hiertoe wordt de uitwerking van dit thema in een e-learning-cursus (inclusief onderzoeksvragen voor een PLG) beoordeeld.
- 3** In **Praktijkopdracht 2 'Leidinggeven aan een PLG'** en **Praktijkopdracht 3 'Reflectie'** wordt getoetst in hoeverre u leiding heeft gegeven aan het stimuleren van innovatie van binnenuit door met uw team in een PLG te werken aan een aantal gerichte onderzoeksvragen in relatie tot het thema uit de e-learningcursus. Daarnaast wordt getoetst in hoeverre u in staat bent een zelfevaluatie uit te voeren langs de inspectiestandaarden 'Kwaliteitscultuur' en 'Verantwoording en dialoog'. Ten slotte wordt getoetst in hoeverre u zicht heeft op uw professionele identiteit en inzicht in uw persoonlijke ontwikkelpunten.

⁴Voor een voldoende beoordeling moeten ten minste 4 van de 5 colleges zijn gevolgd.

LITERATUUR

De volgende literatuur wordt in de colleges besproken:

- Dufour, R., & Fullan, M. (2015). *De vijf essenties van leidinggeven aan een PLG*. Rotterdam: Bazalt Educatieve Uitgaven.
- Janssens, J.M.A.M. (2001). *Ogen doen onderzoek*. Amsterdam: Pearson Benelux.
- Kramer, F., & Wildeboer, T. (2017). *Slim! De vier sleutels voor een effectieve les*. Nieuwolda: Leuker.nu.
- Lamers, H., & Oetelaar, F. van den (2017). *Leren in de 21e eeuw: over leren in de 21e eeuw en 21st century skills in het onderwijs*. Groningen: Boektweepuntnul.
- Marzano, R.J. (2013). *De reflectieve leraar: bouwen aan excellentie*. Rotterdam: Bazalt Educatieve Uitgaven.
- Ros, A. e.a. (2017). *Leren voor morgen. Uitdagingen voor het onderwijs*. Huizen: Pica.
- Ruijters, M. & Simons, R. (2017). *Canon van het leren, 50 concepten en hun grondleggers*. Deventer: Vakmedianet Management.
- Wildeboer, T. (2013). *Slim! 50 managementtechnieken om uw school te leiden*, Nieuwolda: Leuker.nu.

Reader

U ontvangt een reader met relevante literatuur. Onderwerpen zijn:

- Onderwijs 2032
- Professioneel kapitaal
- Het vernieuwde inspectietoezicht
- Bekwaamheidseisen CAO-PO
- Actieonderzoek
- Professionele leergemeenschap

DOCENTEN

- Drs. Henk Poppen
- Drs. Annet Scholten
- Drs. Theo Wildeboer

REFLECTIEBOX INSTRUCTIEGEDRAG

Het trainingstraject rondom de *Reflectiebox Instructiegedrag* maakt integraal onderdeel uit van deze leergang. U ontvangt alle bijbehorende materialen:

- 20 Zelfreflectiekaarten voor leerkrachten
- 2 Gesprekskaarten voor leidinggevenden
- Waaier met de Sfeerbeelden Bekwaamheidsniveaus
- Reflectiekwadrant (kopieerblad) voor de leerkracht
- Reflectiekwadrant (kopieerblad) voor het team
- Handleiding

OPEN INSCHRIJVING

De leergang wordt twee keer per jaar met open inschrijving aangeboden.
Kijk voor meer informatie op www.wildeboer-onderwijsadvies.nl.

MAATWERK

We doen u graag een voorstel voor het volgen van deze leergang binnen uw eigen organisatie.
Neem voor meer informatie contact op met Theo Wildeboer.

REFLECTIEBOX INSTRUCTIEGEDRAG®

Het trainingstraject rondom de *Reflectiebox Instructiegedrag* maakt integraal onderdeel uit van deze leergang. Kijk voor meer informatie op www.wildeboer-onderwijsadvies.nl.

CONTACT

Voor meer informatie over deze leergang of de *Reflectiebox Instructiegedrag* kunt u contact opnemen met:

Theo Wildeboer

Telefoon: 06 11 28 78 11

E-mail: info@wildeboer-onderwijsadvies.nl

© Dit is een uitgave van Wildeboer Onderwijsadvies. Dit landelijk werkend adviesbureau ondersteunt schoolleiders, leraarcoaches, intern begeleiders en leerkrachten bij het effectiever maken van lessen door wetenschappelijke kennis, technieken en instrumenten aan te reiken waarmee op de effectiviteit van lessen gereflecteerd kan worden.

De *Reflectiebox Instructiegedrag* is een recente uitgave van Wildeboer Onderwijsadvies.